

Deze folder is een initiatief van
patiëntenbeweging Levenmetkanker

In samenwerking met
patiëntengroep DarmkankerNederland
van SPKS (Stichting voor Patiënten met
Kanker aan het Spijsverteringskanaal)

Aan de ontwikkeling werkten mee:
Mario van Mierlo,
VNO-NCW en MKB-Nederland
Wouter van Ginkel,
Werkgeversforum Kroon op het Werk
Tomas Rejda,
bedrijfsartsconsulent - NVAB
Helen van Dijk, oncologieverpleegkundige - V&VN

Met dank aan subsidie van Stichting Instituut Gak

Levenmetkanker, september 2015
Ontwikkeling: Tamara Raaijmakers
Redactie: Jolanda Hamers

De adviezen, tips en suggesties in deze folder
zijn afkomstig van werkgevers en werknemers,
die ervaring hebben met kanker en werk.

Ook is dankbaar gebruik gemaakt van
de expertise van in kanker en werk
gespecialiseerde bureaus, bedrijfsartsen,
bedrijfsverpleegkundigen, medisch
specialisten, oncologieverpleegkundigen
en wetenschappelijk onderzoekers.

We streven er naar dat naast werkgevers
ook werknemers met dikkedarmkanker
kennismaken van deze folder. En de
folder aan hun werkgever of direct
leidinggevende overhandigen.

Er zijn ook werkgeversfolders over andere
specifieke kankersoorten en werk. Zie
hiervoor de website www.kankerenwerk.nl.

Jaarlijks circa 12.000 mensen

85-98% overlevingskans bij vroege ontdekking

Steeds meer mensen met dikkedarmkanker werken

Zelden volledige arbeidsongeschiktheid

Voorwaarden: begeleiding op maat

In gesprek blijven

Doorlopende aandacht voor het werk

DIKKEDARMKANKER EN WERK

informatie voor werkgevers

Deze folder biedt u als werkgever informatie over de gevolgen van dikkedarmkanker voor het werk. Het uitgangspunt is dat uw medewerker u over de ziekte heeft verteld. Wettelijk gezien hoeft dat niet. In de praktijk blijkt dat openheid en in gesprek zijn bijdragen aan het kunnen blijven werken met kanker.

Bij deze folder hoort de brochure 'Kanker en werk, informatie voor werkgevers'.
Deze brochure is te downloaden van: www.kankerenwerk.nl.

De diagnose dikkedarmkanker, wat kan ik als werkgever doen?

De diagnose dikkedarmkanker is ingrijpend. Het confronteert uw medewerker, uzelf en directe collega's met een levensbedreigende ziekte. Iedereen reageert daar anders op. Ook speelt werk in ieders leven een andere rol. En de kijk op werk kan veranderen door de ervaring met kanker. Dit maakt dat de afstemming over het werk met uw medewerker **maatwerk** is. Deze folder gaat in op de effecten van de behandeling van dikkedarmkanker voor het werk.

Deze folder is een aanvulling op de algemene brochure **Kanker en werk, informatie voor werkgevers**. Daarin staat wat u als werkgever kunt doen als uw medewerker kanker heeft. Met praktische tips en suggesties om het werk samen met uw medewerker vorm te geven.

ADVIES Het is van belang om samen met uw medewerker te bekijken hoe het ziekteproces verloopt en hoe werk daarin een plaats krijgt. Met als advies: als werken mogelijk is, stimuleer dat uw medewerker aan het werk blijft.

DOEN Doe kennis op over dikkedarmkanker. U hoeft geen medicus te zijn om uw medewerker goed te begeleiden. Het kan wel handig zijn om enig inzicht te hebben in de gevolgen van de behandeling van dikkedarmkanker en de mogelijke gevolgen voor het werk. Op de volgende bladzijde vindt u een overzicht.

NIET DOEN Ervan uitgaan dat uw medewerker geen contact met het werk wil, en niet wil of kan werken tijdens de behandeling. Iedereen reageert anders op de behandeling en de gevolgen. Blijf contact houden en vraag aan uw medewerker hoe het gaat. En bespreek op welke manier het werk een plaats krijgt tijdens de behandeling.

TIP Om de gevolgen van de behandeling te vertalen naar het werk, kunt u de bedrijfsarts gericht informatie laten inwinnen bij de behandelend arts of (oncologie)verpleegkundige. Dit kan alleen met toestemming van uw medewerker.

Weer aan het werk

ADVIES Als het kan, uw medewerker stimuleren zo snel mogelijk aan het werk te gaan. Wel in wederzijds overleg en met een gefaseerde opbouw van het aantal uren. In de brochure Kanker en Werk en op www.kankerenwerk.nl vindt u meer informatie hierover.

DOEN Bekijk samen met uw medewerker of er aanpassingen in het werk, de werktijden of de werkomgeving nodig zijn. En welke ideeën de medewerker daarover heeft.

NIET DOEN Uw medewerker pushen weer aan het werk te gaan. Dat werkt vaak averechts. Denk ook niet dat na de behandeling geen extra aandacht voor uw medewerker meer nodig is. Houd rekening met mogelijke terughoudendheid in sociale contacten als gevolg van darmklachten of het hebben van een stoma. Verder komen vermoeidheid, concentratie- en geheugenproblemen, en een mogelijke terugslag fysiek en of psychisch voor. Ook kan eronzekerheid zijn over de terugkeer van de kanker of mogelijke uitzaaiingen.

TIP Stimuleer dat uw medewerker lichamelijk actief is en werkt aan de eigen belastbaarheid. Dit kan via (werkgerichte) revalidatieprogramma's, sporten of bewegen (onder begeleiding). Steeds vaker kan dit ook tijdens de behandeling.

De behandeling en mogelijke gevolgen voor het werk

De behandeling van dikkedarmkanker is vaak een combinatie van operatie en bestraling. Of operatie, bestraling en chemotherapie. Ook komt het voor dat er een stoma, een kunstmatige uitgang voor ontlasting, geplaatst wordt. De tabel geeft een samenvatting van mogelijke

gevolgen van de behandeling, ook voor het werk. Deze zijn niet voor iedereen gelijk. Wel is het in alle situaties van belang dat er goede sanitaire voorzieningen voor verschoning zijn, met een vast toilet, wastafel en een afsluitbare afvalbak.

Behandeling	Gevolgen	Lange termijn gevolgen	Rekening mee houden in het werk
Operatie Verwijderen van tumor met omliggend weefsel (lymfklieren, lymf- en bloedvaten).	Krachtverlies (vooral van buikwand), winderigheid, acute aandrang, problemen met ontlasting (diarree, opstopping), (tijdelijke) incontinentie van urine, slijm en bloed.	Sociale en emotionele gevolgen (vermindering van het lichaam).	Voorkom werk dat veel 'buikpers' vraagt zoals tillen en hanteren van zware lasten. Terughoudendheid in externe contacten of omgang met anderen door incontinentie- en darmklachten.
Bestraling (radiotherapie)	Darmkrampen, diarree en pijn bij het plassen of vaak moeten plassen. (oedeem).	Vermoeidheid.	Bekijk of er aanpassingen in het werk nodig zijn en eventueel de mogelijkheden om meer flexibel of thuis te werken.
Chemotherapie	Misselijkheid, braken, wondjes in de mond, gewichtsproblemen, vermoeidheid, haaruitval, verhoogd risico op infecties, problemen met ontlasting/plassen.	Psychische klachten, vermoeidheid, concentratie- en geheugenproblemen. Schade aan organen (huid, hart, longen, gehoor) en het zenuwstelsel, onvruchtbaarheid. Soms onverwachte of directe toiletgang.	Als uw medewerker aangeeft te kunnen werken tijdens de behandeling, bekijk welke aanpassingen in het werk nodig zijn, zoals afgebakende taken zonder tijdsdruk. Bekijk ook mogelijkheden om meer flexibel of thuis te werken.
Stoma Een kunstmatige uitgang in de buik voor het opvangen van ontlasting.	Gevoeligheid voor gasvorming en winderigheid. Hoorbaar geluid dat een stoma kan maken.	Soms onverwachte of directe toiletgang.	Een stoma hoeft geen gevolgen te hebben voor het werk. Bespreek met uw medewerker hoe het voor hem of haar is en of er belemmeringen zijn. Zoals fysiek zwaar werk, bepaalde werkhoudingen of terughoudendheid in externe contacten of omgang met anderen.